

**ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ
ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ
ДИТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ
ПОРУШЕННЯМИ**

Думнич Кароліна Вячеславівна

*здобувачка вищої освіти магістерського рівня
спеціальності А6 «Спеціальна освіта»*

Шекула Каріна Володимирівна

*здобувачка вищої освіти магістерського рівня
спеціальності А6 «Спеціальна освіта»*

Шолтіс Габрієла Гейзівна

*здобувачка вищої освіти магістерського рівня
спеціальності А6 «Спеціальна освіта»*

Науковий керівник: Стеблюк Світлана Василівна

*доктор педагогічних наук, доцент кафедри фізичної терапії,
реабілітації, спеціальної та інклюзивної освіти
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
м. Ужгород, Україна*

Актуальність проблеми. У дошкільному віці дитина активно пізнає світ, формуються перші уявлення про моральні норми, проходить процес адаптації й соціалізації у середовищі однолітків. Означений період є важливим для фізичного розвитку, адже закладаються життєво необхідні рухові навички, формується правильна постава, координація рухів, витривалість, гнучкість. Регулярна рухова активність дитини з особливими освітніми потребами, зокрема з інтелектуальними порушеннями сприяє розвитку координації, рівноваги, дрібної моторики, що позитивно впливає на пізнавальну, емоційну та мовленнєву сфери. З-поміж низки компетентностей, визначених Державним компонентом дошкільної освіти, визначено здоров'язбережувальну, що передбачає здатність дитини до застосування навичок здоров'язбережувальної поведінки відповідно до наявної життєвої ситуації; дотримання основ здорового способу життя, збереження та зміцнення здоров'я у повсякденній життєдіяльності [1].

Питання формування здоров'язбережувальної компетентності у дітей дошкільного віку є предметом дослідження низки науковців:

Т. Андриющенко, Ю. Денисяк, І. Гордієнко, О. Казачінер, І. Цюпак, С. Шуляк та ін. Відтак, Ю. Денисяк зазначає, що результатом сформованості здоров'язбережувальної компетентності є «потреба в оволодінні методами і способами збереження та зміцнення власного здоров'я, наявність певних знань про людину та стан її здоров'я, усвідомлення сутності здорового способу життя, внутрішня мотивація до пізнання себе та природи, сформованість умінь та навичок здоров'язбережувальної поведінки» [2, с. 13]. Автор акцентує увагу на доцільності застосування інноваційних технологій навчання у освітньому процесі. О. Казачінер, І. Гордієнко наводять приклади видів діяльності на матеріалі засобів казкотерапії з метою формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників з ООП. Серед них: аналіз змісту казки й поведінки, перегляд ілюстрацій, бесіда за ними; розробка пазлів-ілюстрацій; робота з піктограмами; створення малюнку до казки; виготовлення ляльок до лялькового театру та ін. [3, с. 13].

Мета дослідження: розкрити особливості формування здоров'язбережувальної компетентності у дітей дошкільного віку з інтелектуальними порушеннями.

Виклад основного матеріалу. В умовах закладу дошкільної освіти фізичне виховання дітей з ООП повинно бути цілеспрямованим, адаптованим до її можливостей, мати корекційно-розвивальну спрямованість. Вправи та ігри спрямовані на розвиток сили чи гнучкості, координації, орієнтуванні в навколишньому середовищі.

Н. Коцур визначено напрями, що спрямовані на підготовку вихователя до формування здоров'язбережувальної компетентності дітей у закладах дошкільної освіти:

- опанування концептуальних основ знань про здоров'я дитини, його складові та значення розвитку культури здоров'я в освітньому процесі;

- формування вміння прищеплювати дітям навички здорового способу життя, що поєднує психолого-педагогічні, медико-гігієнічні та соціальні аспекти;

- розвиток навичок безпечної поведінки у повсякденному житті та під час різних видів діяльності;

- формування ціннісного ставлення до навколишнього середовища, до інших людей і до себе як до особистості;

- оволодіння методами комплексної оцінки стану здоров'я дітей і практичними навичками, що забезпечують його зміцнення та підтримку [4].

У процесі рухової діяльності діти вчаться працювати в команді, дотримуватись правил, взаємодіяти з однолітками.

І. Цюпак узагальнено умови формування здоров'язбережувальної компетентності: створення комфортних умов життєдіяльності у закладі дошкільної освіти, що сприяють позитивному емоційному стану дитини та зниженню рівня тривожності; організацію різних видів діяльності, спрямованих на розвиток основних рухових якостей, формування стійкої мотивації до рухової активності; індивідуалізація фізичного виховання на основі особистісно орієнтованого підходу, що передбачає адаптацію змісту, форм і методів занять відповідно до потреб дитини тощо [5].

Словесні методи навчання передбачають доступне пояснення, розповідь, бесіду, інструктаж, обговорення життєвих ситуацій, читання художніх творів про здоров'я. Завдяки цим методам діти засвоюють елементарні знання про правила гігієни, безпеку, правильне харчування, відпочинок, фізичну активність. Наочні методи використовуються для кращого розуміння змісту навчання. Це показ ілюстрацій, фотографій, відеоматеріалів, демонстрація гігієнічних процедур.

Практичні методи забезпечують формування конкретних умінь і навичок здоров'язбережувальної поведінки. До них належать: виконання вправ ранкової гімнастики, дихальної гімнастики, корекційних рухових вправ; організація режимних моментів (чергування відпочинку та активності, прийом їжі, сон).

Ігрові методи є найефективнішими для дітей дошкільного віку. Рухливі, сюжетно-рольові, дидактичні ігри сприяють розвитку інтересу, мотивації, формуванню соціально прийнятних моделей поведінки.

Комплексне використання зазначених методів у поєднанні з індивідуальним підходом до кожної дитини забезпечує розвиток здоров'язбережувальної компетентності.

Література

1. Базовий компонент дошкільної освіти. URL: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf
2. Денисяк Ю. В. Сутність та зміст здоров'язбережувальної компетентності дошкільників. *Педагогічний альманах*, 2021. (50). С. 10–16.
3. Казачінер О. С., Гордієнко І.В. Формування здоров'язбережувальної компетентності дошкільників і молодших школярів з особливими освітніми потребами засобами казкотерапії. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020 р., № 70, Т. 2. С. 59–63.

4. Коцур Н. Підготовка майбутніх вихователів до формування здоров'язбережувальної компетентності в дітей. *Інноваційні технології в дошкільній освіті*. 2021. С. 133–136.

5. Цюпак І. М. Наукові дослідження з проблеми формування компетентностей дитини дошкільного віку з особливими освітніми потребами. *Збірник наукових праць. Педагогічні науки*. 2024. С. 19–25.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-553-5-21>

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ УМІНЬ БУДУВАТИ РЕЧЕННЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ЗНМ

Євтушок Вікторія Вікторівна

*здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти
імені проф. Т. І. Поніманської
Рівненський державний гуманітарний університет
м. Рівне, Україна*

Косарева Оксана Іванівна

*кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної
освіти імені проф. Т. І. Поніманської
Рівненський державний гуманітарний університет
м. Рівне, Україна*

Дефекти мовлення унеможливають вільне безпосереднє спілкування дитини із соціумом. У процесі певного усвідомлення власних мовленнєвих труднощів у дітей часто спостерігаються негативні емоційні реакції: відчуття власної неповноцінності, страх заговорити та не бути зрозумілим людьми. Цей ряд об'єктивних факторів ставлять під загрозу становлення маленької особистості у соціальному середовищі. Своєчасне успішне засвоєння мовленням є основою дитячого розумового розвитку. Це, безумовно, запорука повноцінного спілкування дитини із соціальним середовищем [3, с. 66].

Проблема зв'язного мовлення, механізми його формування та діагностування розглядається в сучасних логопедичних дослідженнях таких авторів як Н. Бондаренко, Л. Ковригіна, І. Марченко, Г. Парфьонова подає методику формування усного зв'язного мовлення